

I. ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Π. ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Έπιμελητοῦ Ἀρχαιοτήτων Διδύχου

Ἡ ἰδρυσις Μητροπόλεων καὶ Ἐπισκοπῶν ἐν Ἑλλάδι εἶναι γνωστὸν ὅτι προηγήθη κατὰ πολὺ τῆς ἰδρύσεως τοιαύτων ἐν τῷ Ὀπλοισμῷ Ἑλλάδι. Τοῦ γεγονότος τούτου δὲν εἶναι ὡς θαύματος τυχεῖον, οφείλεται δὲ εἰς τὴν πρῶτην διαδοχὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐνθα μάλιστα καὶ αἱ περισσότεραὶ τῶν Μητροπόλεων φέρονται ἰδρυθῆσαι ὁποῦ τῶν Ἀποστόλων, ὡς λ.χ. ἡ τῆς Ἀδριανουπόλεως ὑπὸ τοῦ Ἡρωδίου καὶ Ἐπαφροδίτου, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐκ τῶν ἑβδομήκοντα μαθητῶν τοῦ Κυρίου, ἡ τῆς Ἡρακλείας ὁποῦ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου καὶ ἡ τῆς Φιλιππουπόλεως ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Ἐρμά.

Ἄλλ' ἐνῶ περὶ τῶν περισσότερων θρακικῶν Μητροπόλεων εἶχον σαφεῖς μαρτυρίας καὶ πληροφωρίας ἡδη ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῶν ἰδρύσεως, ἐν ταῦταις περὶ τῆς τοῦ Διδυμοτείου οὐδὲν τὸ σαφές γνωρίζομεν, οὔτε ἴσως τὸν χρόνον τῆς ἰδρύσεώς της, οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου αὐτῆς ἐπισκόπου. Ἡ μοναδικὴ δὲ μαρτυρία περὶ τούτων εἶναι ὅτι εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς πρώτης μετὰ τὴν ἐπι Φωτίου γενομένης Οἰκουμενικῆς Συνόδου τὸ 879 μ.χ. διὰ πρώτην φοράν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ ἐπισκόπου Διδυμοτείου Νικηφόρου. Εἶναι κατὰ τὰς ἀκριβέστερας ἐπισημασθεὶς ἀπὸ τοῦ ἐπισκόπου Διδυμοτείου. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι καὶ προηγουμένως δὲν ὑπῆρχεν ἐπίσκοπος ἐν Διδυμοτείχῳ. Τὸ ἐπίκαιρον τῆς τοποθεσίας τῆς πόλεως τὸ γεγονός ὅτι λίαν ἐναρξίως ἐπληρώθη ἐνταῦθα καὶ τοῖς περὶ ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὅτι τὸ Διδυμοτεῖον συγκατελέγετο μετὰ τῶν μεγάλων Χριστιανικῶν κέντρων τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ Τραϊανούπολεως συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως, ὅτι ἀσφαλῶς ἐναρξίτερον εἶδει ἢ ὑπῆρχεν ἐνταῦθα ἕβρα ἐπισκοπὴ κή.

Διατὶ ὅμως δὲν ἀναφέρεται ὄνομα ἐπισκόπου Διδυμοτείου πρὸ τοῦ εἰρημένου Νικηφόρου ἀκμάσαντος, ἔλλειψον δὲ παντελῶς μαρτυρίας περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης, ἐνῶ περὶ ὅλων σχεδὸν τῶν μεγάλων θρακικῶν πόλεων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ὀνόματα τα μητροπολιτῶν καὶ χρονολογία ἰδρύσεως τῶν μητροπόλεων διασώζονται:

Ὁ ἀείμνητος Φιλάρτος Βαφείδης, προτελευταῖος Μητροπολιτῆς Διδυμοτείου, ὅστις ἠκολούθη μὲ τὸν καταρτισμὸν Καταλόγων τῶν ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν Διδυμοτείου, οὐδῶλλως ἐθίξε τὸ ζήτημα τούτου, τοῦλάχιστον ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς αἰτιολογησέως του. Ἄλλὰ καὶ ὅλοι γενικῶς αἱ ἀσφαλῆντες μετὰ τὰς μητροπόλεις τῆς Θρακῆς οὐδεμίαν περὶ τούτου ἐξήγησιν παρέχουσιν.

Πρὸς λύσιν τοῦ ἐπιμύχου τούτου προβλήματος ἐπάναγκες θεωροῦμεν

να καταφύγωμεν εἰς τὰ ἱστορικὰ δεδομένα τῆς ἀπωτάτης ταύτης ἐποχῆς. Τὸ Διδυμοτεῖον, καίτοι ἡ ἀκρόπολις αὐτοῦ εἶναι κτίσμα Πέλας σιγικόν, φαίνεται ὅτι ἀλλως ἐκαλεῖτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, τὸ δ' ἐτικαὶ σημερινὸν ἐπικρατοῦν ὄνομα αὐτῶν εἶναι δημιουργήμα τῶν Βυζαντινῶν χρόνων.

Μάλιστα ἡ πόλις ἀναφέρεται ὑπὸ τὸ σημερινόν της ὄνομα δια πρώτην φοράν κατὰ τὴν ἐπι Φωτίου μετὰ τὴν γόλην Σύνοδον, καθ' ἣν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου ἐπισκόπου αὐτῆς ἀναφέρεται, ὡς εἶδομεν.

Πῶς ἐκαλεῖτο ἡ πόλις κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, δὲν εἶναι γνωστὸν, δυνάμεθα ὅμως νὰ εἰκάζομεν ἐκ παρομοίων περιπτώσεων, ὡς ἐκ τῆς ὀνομασίας τῆς Ἀδριανουπόλεως, Φιλιππουπόλεως κλπ. ἐπὶ τῶν θρακικῶν χρόνων, ὅτι θὰ εἶχεν ἀσφαλῶς θρακικὸν ὄνομα. Κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς ὅμως χρόνους ἀπεδέχθη ἕκ τῶν γεωστὶ ἀνακαλυφθέντων εὐρημάτων, ἦτοι ἐπιγραφῶν, νομισμάτων, ἀγγείων κλπ., ὅτι ἐκαλεῖτο Πλωτίνωσις ἢ Πλωτίνωσις, ὡς ἐκείνη τῆς Πλωτίνης, ὡς ἐκείνη τῆς Πλωτίνης, ὡς ἐκείνη τῆς Πλωτίνης, ὡς ἐκείνη τῆς Πλωτίνης.

Ἄλλ' ἐπίσης καὶ εἰς τὸν Παρισίνον Κώδικα 1555 Α', εἰς τὸν ὁποῖον περιλαμβάνεται τακτικὸν τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως Σαφροῦν Εὐσταθιάδου καὶ Γ. Κονιδάρη ὁ Πλωτινιτικός ἀναφέρεται ὡς ἐπίσκοπος τοῦ ἈΕ ἐπαρχίας Ἀιμιμονίου, μετὰ τὸν Σαζιπολέως καὶ πρὸ τοῦ Τζωιδῶν, ἦτοι τρίτος τῆς τάξεως.

Κατὰ τὸν Λεονκλάδιου, ἡ Πλωτινιτικὴ ἦτο μία τῶν πέντε ἐπισκοπῶν τῆς ἐπαρχίας Αἰμιμονίου, τῆς ὁποίας ἕβρα ἦτο ἡ Ἀδριανούπολις, δὲ Πλωτινιτικὴ ἦτο τέταρτος τῆς τάξεως.

Παρὰ Ράλλη καὶ Ποτῆ (Συνταγμαθεῖον καὶ ἐπιρὼν κανόνων κλπ.) ἀναφέρεται ὅτι ἡ ἐπισκοπὴ Πλωτινιτικὴς ὑπάγεται τῇ Ἀδριανουπόλει, ὅ δὲ Πλωτινιτικὴ φέρεται τέταρτος τῆς τάξεως.

Ὁ Γ. Κονιδάρης (Θρησκ. Χρ. Ἐγκ. τὸ Α' ἐν λ. Ἀδριανουπόλις) γράφει ὅτι τὸ τακτικὸν τοῦ Ἐπιφανίου (ἀρχαῖ Ζ' αἰῶνος) μνημονεῖ «εταξὺ τὸν ἐπίσκοπον τῶν ὑπογενομένων εἰς τὴν ἐπαρχίαν Αἰμιμονίου μνητροπόλις ἕχει ὁπ' αὐτῆν Πλωτινιτικὴς».

Ἐπίσκοποι Πλωτινιτικὴς ἀναφέρονται δύο: 1) Ἰερόφιλος (Σωκ. Ἐκκλ. Ἱστορ. βιβλ. Ζ', σελ. 275) καὶ 2) Γεώργιος, λαθὼν μέρος εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον τὸ 787.

Μετὰ ταῦτα οὐδεὶς ἐπίσκοπος Πλωτινιτικὴς ἀναφέρεται, ὅπως καὶ πρὸ τούτων δὲν ἀναφέρεται Διδυμοτείου. Τοῦτο ἀγαθὴ ἡμᾶς εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Διδυμοτείου ἦτο διάδοχος τοῦ Πλωτινιτικῆς. Φαίνεται κατὰ ταῦτα ὅτι περὶ τὸν Η' μ.Χ. αἰῶνα ὄρισμένα ἀπῆλθον ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας Αἰμιμονίου εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἀδριανουπόλεως.

ἐπιζα... ἀγο... ρα... στο... σαν... παν... περ... ρα... Κρ... δὴ... βη... τὰ

λύ... ἀγ... λω... τὸ... ἔχ... πελ... σφα... σε... 2—... σε... 2—...

Ἡ ἄλ...

τὸν Φωστήρα με 0—0.

τὸ τοῦ Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως Σαφροῦν Εὐσταθιάδου καὶ Γ. Κονιδάρη ὁ Πλωτινιτικός ἀναφέρεται ὡς ἐπίσκοπος τοῦ ἈΕ ἐπαρχίας Ἀιμιμονίου, μετὰ τὸν Σαζιπολέως καὶ πρὸ τοῦ Τζωιδῶν, ἦτοι τρίτος τῆς τάξεως.

Κατὰ τὸν Λεονκλάδιου, ἡ Πλωτινιτικὴ ἦτο μία τῶν πέντε ἐπισκοπῶν τῆς ἐπαρχίας Αἰμιμονίου, τῆς ὁποίας ἕβρα ἦτο ἡ Ἀδριανούπολις, δὲ Πλωτινιτικὴ ἦτο τέταρτος τῆς τάξεως.

Παρὰ Ράλλη καὶ Ποτῆ (Συνταγμαθεῖον καὶ ἐπιρὼν κανόνων κλπ.) ἀναφέρεται ὅτι ἡ ἐπισκοπὴ Πλωτινιτικὴς ὑπάγεται τῇ Ἀδριανουπόλει, ὅ δὲ Πλωτινιτικὴ φέρεται τέταρτος τῆς τάξεως.

Ὁ Γ. Κονιδάρης (Θρησκ. Χρ. Ἐγκ. τὸ Α' ἐν λ. Ἀδριανουπόλις) γράφει ὅτι τὸ τακτικὸν τοῦ Ἐπιφανίου (ἀρχαῖ Ζ' αἰῶνος) μνημονεῖ «εταξὺ τὸν ἐπίσκοπον τῶν ὑπογενομένων εἰς τὴν ἐπαρχίαν Αἰμιμονίου μνητροπόλις ἕχει ὁπ' αὐτῆν Πλωτινιτικὴς».

Ἐπίσκοποι Πλωτινιτικὴς ἀναφέρονται δύο: 1) Ἰερόφιλος (Σωκ. Ἐκκλ. Ἱστορ. βιβλ. Ζ', σελ. 275) καὶ 2) Γεώργιος, λαθὼν μέρος εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον τὸ 787.

Μετὰ ταῦτα οὐδεὶς ἐπίσκοπος Πλωτινιτικὴς ἀναφέρεται, ὅπως καὶ πρὸ τούτων δὲν ἀναφέρεται Διδυμοτείου. Τοῦτο ἀγαθὴ ἡμᾶς εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Διδυμοτείου ἦτο διάδοχος τοῦ Πλωτινιτικῆς. Φαίνεται κατὰ ταῦτα ὅτι περὶ τὸν Η' μ.Χ. αἰῶνα ὄρισμένα ἀπῆλθον ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας Αἰμιμονίου εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἀδριανουπόλεως.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν 2αν σελ.

Handwritten notes at the bottom of the page:
2ε 2ουδου 90ου Καβαλδου
2ου 2ου 18/1/54

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἐκ τῆς 1ης σελ.

φάνισιν τῆς Πλωτινοπόλεως καὶ εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἀκμὴν τοῦ Διδυμοτεῖχου. Ταῦτα δ' ἦσαν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ τάσις πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν παλαιῶν εἰδωλοατρικῶν ὀνομάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἔκρυθμος ἐν Θράκῃ κατάστασις, ἣτις ἔδημι ουργήθη ἐκ τῆς ἐμφανίσεως τῶν διαφόρων βαρβάρων λαῶν, Σλάβων, Βουλγάρων κλπ. καὶ τῆς ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν τούτων διαμορφώσεως καταστάσεως. Τὸ δεύτερον τοῦτο ἠνάγκασε καὶ τοὺς Πλωτινοπολίτας νὰ μετακομίζωσιν εἰς τὸ ἰσχυρότερον φρούριον τοῦ νῦν Διδυμοτεῖχου, μεγαλύτεραν παρέχοντος ἀσφάλειαν. Ὡς ἐκ τούτου καὶ τὸ κέντρον τῆς πόλεως ἤρριξε μετατοπιζόμενον πρὸς τὸ νῦν Διδυμοτεῖχον, διὰ λόγους ἀσφαλείας κυρίως.

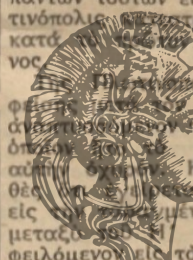
Κατὰ τὸν φορμπίξερ ἡ Πλωτινοπολις κατασκάφη ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ τοσφροῦ τῶν Σουλτάνων Ἰωάννινα ἡ Αἰμαλίου τοῦ Ρωσίου, ἑξ ἑνὸς χρόνου μετὰ τῆς Γραινοπολεως, Χαρσιπόλεως, Ραιδεστού Πανίου, Ἡρακλείας, Φιλιππουπόλεως καὶ ἄλλων πόλεων καὶ κωμῶν, τῶν ὁποίων οἱ περισωθέντες κάτοικοι ἐξηνδραποδίσθησαν καὶ μετακίσθησαν εἰς τὰς παραδουναβείους τῆς Βουλγαρίας χώρας. Ὁ σύγχρονος τοῦ Ἰωαννίτου ἱστοριογράφος Γ. Ἀκροπολίτης λέγει τὰ ἑξῆς: «κατέσκαψε γοῦν ἐκ θάβρων αὐτῶν τὴν Φιλιππούπολιν θαυμαστὴν ἄγαν οὖσαν... εἶτα τὰς ἄλλας πάσας πόλεις, ἅς ἀριθμεῖν οὐ χρεῶν». Ἄλλὰ καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν μαρτυρίαν τοῦ βυζαντινοῦ ἱστοριογράφου ὁ Ἰωαννίτης ἐπολιόρκησε καὶ τὸ Διδυμοτεῖχον, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν ἤδυνήθη νὰ ἐκπορθῆσιν.

Ἐκ τῆς μαρτυρίας ταύτης τοῦ Γ. Ἀκροπολίτου συνάγονται δύο τινά: ὅτι ὁ Φορμπίξερ ἀγνοῶν τὴν ἀκριβῆ τοποθεσίαν τῆς Πλωτινοπόλεως, ὀπολαμβάνει ὅτι αὐτὴ κατεσκάφη ὑπὸ τοῦ Σκύλογιάννη τὸ 1205. Τὴν γνώμην του ταύτην στηρίζει προφανῶς εἰς τὴν φράσιν τοῦ Ἀκροπολίτου « εἶτα τὰς ἄλλας πάσας, ἅς ἀριθμεῖν οὐ χρεῶν». Εἰ ναι δὲ τῷ ὄντι περιεργον, διατὶ με

ταῦ τῶν ἄλλων μεγάλων κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν ταύτην καταστραφείσων πόλεων πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ συγκαταλεχθῆ καὶ ἡ Πλωτινοπολις, ἐφ' ὅσον μάλιστα δὲν ἀναφέρεται ρητῶς καὶ 2) ὅτι τὸ Διδυμοτεῖχον ὁπέστη τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Βουλγάρων, ἀλλ' ἀντίσχε καρτερῶς. Πάντα ταῦτα καὶ εὐλόγα εἶναι καὶ ἄγουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ καταστροφὴ τῆς Πλωτινοπόλεως ἐγένετο ἑνωρίτερον ἀπὸ δ,τι τοποθετεῖ ταύτην ὁ Φορμπίξερ. Διότι, ἐκτός τῶν ἄλλων, θὰ ἔπρεπε ν' ἀναφίρεται καὶ ἐπισκοπὸς τῆς Πλωτινοπόλεως μέχρι τοῦ 1204, ἐνώ τοιοῦτος ἤδη ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Η' αἰῶνος ἔπαυσε νὰ μνημονεύεται. Ἐκ πάντων τούτων εἰκόζομεν ὅτι ἡ Πλωτινοπολις κατασκάφη τοῦλάχιστον κατὰ τὸν ἡμισυ τοῦ Η' αἰῶνος.

Ἡ Πλωτινοπολις καταστραφείσα ἐν τῷ 1204 αἰῶνι, ἤρριξε ἐν ἀκέρει κατὰ Διδυμοτεῖχον τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς ἀσκήσεως. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς ἱστορικῆς χάσας εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐποχὴν μεταξὺ τῶν 1000 καὶ 1100 αἰῶνων, ὁ φειδόμενος εἰς τὰς ἐκ τῶν διαφόρων ἐπιδρομῶν ἀναστατώσεις. Ἄλλ' ὁ πωσθήποτε ἔν καὶ μόνον ἀπομένει, νὰ θεωρήσωμεν δηλ. τὴν ἐπισκοπὴν Διδυμοτεῖχου ὡς συνέχισαν τῆς Πλωτινοπόλεως, ὡς καὶ ἡ πρώτη αὐτῆ πόλις ὑπῆρξε συνέχεια τῆς δευτέρας.

Δὲν εἶναι θεβαίως δυνατόν νὰ ὀρισθῆ χρονολογικῶς με ἀκρίβειαν ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἔγινεν ἡ διαδοχὴ αὐτῆ. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ ἐπισκοπὴ Διδυμοτεῖχου διεβέχη τὴν τῆς Πλωτινοπόλεως. Εἶναι συνεπῶς μίαν τῶν ἀρχαίων ὀτέρων Μητροπόλεων τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας, διδασκαματίσασα σπουδαιότατον πρόσωπον ἐν τῇ ἅλῃ ἱστορικῇ πορείᾳ τοῦ Ἔθνους. Καὶ μάλιστα σήμερον, ὅτι αἱ ἐν τῇ ὑποδοῦλω Θράκῃ Ἑλληνικαὶ Μητροπολεις ἀπέμειναν ὡς εὐλαθεῖς ἀναμνήσεις εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἐκρίστων τῶν ἀδελφῶν μας, ἀπομένει ἡ μόνη σχεδὸν ἐπιζῶσα ἱστορικὴ τῆς Ἑρῆκης Μητροπόλις.

Handwritten notes in Greek, including the name 'Καβαλιέρης' and the number '454/154'. There are also some illegible scribbles and a large 'H' symbol.

ΑΚΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ